

10 urteko Gipuzkoaren autokontzeptuen azterketa, eskola kiroleko partaidetzaren arabera.

Luix M. Zulaika Isasti

Psikologian doktore, heziketa fisikoko irakasle

Las actividades de deporte escolar se diseñan con fines educativos, en concreto para contribuir al desarrollo integral del(la) alumno(a). Al especificar ese objetivo, últimamente se destaca la transcendencia del autoconcepto. La estructura organizativa de esas actividades en Gipuzkoa es propia y original, adaptada a las metas que se le asignan.

Se ha analizado la relación existente entre la participación en deporte escolar y el autoconcepto. La muestra empleada (N=153 alumnos) es representativa de la población guipuzcoana de 10 años.

Los resultados corroboran que los participantes en deporte escolar poseen puntuaciones en autoconcepto superiores a los no participantes; los titulares a los suplentes y los chicos a las chicas. Este estudio además de evidenciar la eficacia de las actividades propuestas, sirve para diagnosticar los puntos débiles de la misma y así poder mejorar su calidad e impacto psicosocial.

Palabras clave: *autoconcepto, deporte escolar, educación física, psicología deportiva, sexo.*

School sport activities are designed for educational purposes, specifically to help pupils' integral development. Within that goal, the importance of the selfconcept is being remarked. The organizational structure of these activities in Gipuzkoa is original to concret issues.

The relationship between taking part in school sport and selfconcept is analyzed. The working sample (N=153) is representative of the population studying of 10 years of Gipuzkoa (Basque Country).

The results show that participants in school sport make better scores about selfconcept than non participants; regular better than reserve players and boys better than girls.

Keywords: *selfconcept, school sport, gymnastics, sport psychology, sex.*

HURBILKETA TEORIKOA

SARRERA

Hezkuntza Sistemaren Erreformak eragindako ekaitza eta bere ondorioak oraindik ere baretu gabe dauden garai hauetan, esan daiteke hezkuntzaren egitura eta xedeei buruzko gogoeta eta ausmarketak inoiz baino ugariagoak ditugula. Oro har, onar daiteke ezagupenezko, oroimenean oinarrituriko eta eduki kognitiboen garrantzia ahultzen doan heinean; balioen heziketa, prozedura, aztura, motibazio aldagaien ingurukoak gero eta leku indartsuagoak bereganatzen ari direla hezkuntzaren esparruan.

Izan ere, ez dugu ahaztu behar hezkuntzaren helburu nagusien artean ondorengoak finka ditzakegula: belaunaldi berriei aurrekoen bizitza-ereduak eta historian zehar metaturiko ezagupenak transmititzea, beren nortasunari uko egin gabe gizartean era egokian txertatzen asmatzea, beren osotasunezko garapena eta heldutasuna jorratzen laguntzea. Begibistakoa dugu helburu horiek eskuratzeko ibilbide neketuan jarduera fisiko-motoreak ezinbestekoak ditugula.

Lan eta ikerketa ugarik frogatu dituzte kirola eta jarduera fisiko-motoreek dakartzaten eragin onuragarriak, bai fisiologiko, eta bai psikologiko ikuspegitik ere. Nortasunaren eremuari lotutako ondorio positiboen artean besteak beste hauek aurki ditzakegu: haurraren sozializazio prozesoa errazten du, harremanetarako jarrerak egokitzen ditu, emaitzak, arauak, kideak eta aurkariak onartzen eta errespetatzen irakasten du, autodisziplina eta autokontrola bultzatzen du, aztura osasuntsuak suspertzen ditu, superazio xena jorratzen du, helburu bat lortzearen lanerako grina sustatzen du, jarrera eredugarriak lantzen ditu (kiroltasuna, jokogarbi...), autokontzeptua hobetzen du.

Hainbat urtetako lana (eta borrokaren) ondoren psikomotrizitate, jarduera fisiko eta kirolaren betebeharra hezkuntza esparruaren barnean erabat onartutzat (eta frogatua) jo dezakegu. Helburu hezitzailez antolatutako kirol jarduera horrek ikasle- en nortasuneko osagai psikologiko garrantzitsu batekin duen harremana aztertu nahi dugu: autokontzeptua hain zuzen ere.

AUTOKONTZEPTU OROKORRA

Azken hamarkadetan, psikologiaren eremuan autokontzeptuaren ikasketaz zaletasun izugarria somatzen da. Honen lekuko ditugu sortutako argitalpen, ikerketa eta berariazko elkarteak.

Autokontzeptuaren garrantzia islatzen duten esparruen artean ondorengo lauak azpimarra ditzakegu: portaera, hezkuntza, adimen-osasuna, eta drogomenpekotasunaren prebentzioa. Heziketaren eremuan ikasleen nortasunarekiko izugarritzko onura eta ekarpenak eragiteaz gain, eskolako errendimendua hobetzen du. (Gimeno, 1976; Machargo, 1989; González-Pienda eta Núñez, 1994).

Historian zehar ikuspegi ugari izan badira ere, egun, Shavelson, Hubner eta Stantonen (1976) eredua dugu hedatuena. Bere ezaugarrien artean ondorengoak azpimarra daitezke:

Dimentsioaniztasuna, atal espezifikoz osaturikoa, hala nola akademikoa, soziala, emozionala eta fisikoa.

Hierarkia, eremu desberdinak piramidean banatuz,

Trinkotasuna (sendotasuna) aurretikako sinesteak babesteko joeraz,

Moldagarritasuna egonkortasunerako joera du; baina ez da aldaezina,

Eragin soziala, pertsona adierazgarrien ondorio da,

Portaera mugatzen du, informazio, motibazio eta jarrera baldintzatuz.

Aldagai ugarik eragin lezakete pertsona baten autokontzeptua: jatorri sozialekoak, kideen arteko konparaketa eta harremanak, eskolako giro eta emaitzak, itxura fisikoa, kirol maila eta emaitzak...

Autokontzeptua adina eta sexuaren arabera aldatzen da. Bizitzan zehar gartuz doa, ibilbide irregularraz eta gorabeheratsuz. Garai batzutan egonkorra bada ere, gehienetan hazkuntzarako joera du, heldutasun aroko gailurrera iritsi arte. Gizartearen eragina dela medio, sexu bakoitzari eginkizun eta eskakizun desberdinak esleituz, autokontzeptu alorrean bereizketak soma daitezke.

AUTOKONTZEPTU FISIKOA

Egile ugarik azaldu dituzte autokontzeptuaren egitura argitzeko alorantzeko ereduak. Esparru fisikoari atal bat eskaintzea guzti horien ezaugarri komuna da. Beste hainbeste gertatzen da autoestima neurtzera bideratutako test eta itaunketekin.

Autokontzeptuaren azpieroemu fisikoan ondorengo alderdiak bereiztu ohi dira: gorpuz irudia, itxura fisikoa, kirol trebetasuna, sasoi fisikoa (indarra eta erresistentzia).

Jarduera fisiko eta autoestimaren artean bi aldagai baldintzatzaile nabarmen daitezke:

1. norberak bere sasoi fisikoaz duen **pertzepzioak**, autokontzeptu orokorrarekiko maila fisiko errealak baino korrelazio maila handiago du;
2. lagunak alor fisikoari **eskainitako garrantziak**, atal honek autokontzeptu orokorraren baitan duen lekua eta eragina baldintzatuko du. Eremu batean antzeko balorapena duten bi kideek autokontzeptu orokor erabat desberdina izan dezakete.

Ikerketa ugarik lortu dute autokontzeptuaren hobekuntza kirol eta jarduera fisikoei esker (ikus Zulaika 1999a). Bestalde, ariketa fisikoa burutzen dituzten taldeek besteek baino autoestima altuagoa azaltzen dute. Autokontzeptu eta errendimendu fisikoaren artean norantza bikoitzeko korrelazioa egiaztatu dute lan ugarik. Trebetasun fisiko eta kirolaren hobekuntzak autokontzeptuaren igoera erakarriko du, eta alderantziz.

Sonstroem'ek (1984) eredu bat proposatzen du kausazko lotura hau argitzeko asmoz. Autokontzeptuaren eremu oso zehatzetan eraginaz, moldaketa handitu eta

hedatu daiteke, goi mailara, autokontzeptu orokorrera iritsiaz.

Gaitasun fisiko eta kirol trebetasunen pertzepzioak bezalaxe, itxura fisikoaren autobalorapenak ere autokontzeptuarekiko korrelazio positiboa du. Ezaugarri fisikoak besteengandik erraz soma daitezkeela kontutan izan behar da, batetik; eta bestetik, egungo gizartean izugarrizko balorea eskaintzen zaiola. Lehenespen hau hainbat garaitan areagotu egiten da, hala nola haurtzaro eta nerabezaroa.

AUTOKONTZEPTUA ETA KIROL JARDUERA

Aditu ugarik aztertu dule jarduera fisikoa eta autokontzeptuaren arteko harremana. Dena den, lan horiek ikerketa-lerro desberdinetatik jo dute eta hainbat ondorio-tara iritsi dira:

- Jarduera fisiko eta kiroltan parte hartzen duten gizataldeek, kiroltik egiten ez duten talde homologoekin alderatuz gero, autokontzeptu maila hobea azaltzen dute
- Kirol jarduerari esker partaideen autokontzeptuaren hobekuntza lortzen da. Kirol abiletzatiko trebakuntzak, errendimendu fisikoko gorakadak, gorputz somatotipo eta irudiaren aldaketak, autopertzepzioen garapenak, harremanen sakontzeak eragin hori ulerarazten dute.
- Norbere buruaz eta bere gaitasunez duen pertzepzioa hobetzeak bere errendimendu fisikoaren areagotzea erakarriko du. Motibazioa eta autoefikazia goimailako kirolarien artean gaitasun erabakiorrak gerta liteke
- Bi aldagai hauen arteko (autokontzeptua / kirol jarduera) norantza bikoitze-ko lotura onartzen da, beraz.

ESKOLA KIROLA GIPUZKOAN

Kirol jarduerari ondorio hezitzaile ugari atxiki badizkiogu ere, kontutan izan behar dugu edozein kirol aktibitatek berez, ez dituela beti emaitza horiek ziurtatzen. Hau da, aipaturiko ondorio pedagogikoak eragin ahal izateko baldintza eta ikuspegi zehatz batzuen menpean gauzatu behar da kirol jarduera.

Izan ere, goi-mailako kirolean hedatuak dauden hainbat ikuspegi kirol hezitzailearekin kontraesanean leudeke, helburu pedagogikoak eskuratzeko oztopo eta eragozpen liriateke. Horren lekuko aipa daiteke ondorengo ezaugarriek gehiegizko lehenespena eskaintzea, beren garrantzia muturreraino eramatea, alegia:

erabateko lehiakortasuna, ingurunearen izugarrizko presioa, garaipenaren beharra, arrakasta lortzearen dena zilegi bihurtzea, konparaketa soziala, espezializazio goiztiarra, epe motzegiko helburuak eta desegokiak (errendimenduko irizpidetara mugaturikoak), hautapen sistema zorrotzegia, mailaren arabera partaideak baztertzen dituen egitura...

Egoera honen aurrean aitortu beharra daukagu Gipuzkoako Foru Aldundiak kudeatzen duen Eskola kiroleko antolaketa benetan ausarta eta berezia dugula, iriz-

pide eta ikuspegi hezitzailetan oinarritua, arestian aipaturiko arriskuei irtenbidea aurkitu nahirik.

Egitura horren ezaugarri bereizgarrienak ondorengoak ditugu:

- Sustapen Jarduerak. Antolaketa hau ez da txapelketak eratzera mugatuko. Kirol espezialitate desberdinak ezagutu, esperimentatu eta zaletasuna pizteko asmoz suspertze jardunaldiak prestatuko dira, lehiaketatik at horrela parte hartu nahi duten ikasle guztientzat aukera hau ere eskainiaz.

Eguneroko bizitzarako baliaigarriak diren aktibitateak jorratuko dira (igeriketa), bai eta instalakuntza aldetik eskuragaitzak direnak ere (izotz irristaketa) edota nahiko ezezagunak diren hainbat espezialitate (boleibola).

- Kirol aniztasuna. Kirol mota bakoitzeko jardunaldien iraupena (kopurua) mugatua izango da, beraz haur bakoitzak ezin izango du kirol bakarrean parte hartu ikasturte osoan zehar, txandatuz kirol desberdinak landuko ditu, bai banakako kirolak, bai eta taldekoak ere. Behin infantil mailaz geroztik malgutasun handiagoz erabiliko da irizpide hau. Haurtzaroan bere gaitasun motrizak osotasunean lantzeak oinarri sendoa eta baliabide anitzak ziurtatuko dizkie aurrerantzean edozein kiroletera moldatu ahal izateko.
- Benjamin mailetan ez dira emaitzak jasotzen, eta ez da sailkapenik gauzaten, era honetan garaipenari eta markagailuari garrantzia kentzea lortzen da. Talde eta eskola desberdinen arteko partidak eta lehiaketentzako egutegi eta ordutegiak eratzen dira, jolastu, ikasi eta disfruta dezaten, baina ez titulu, postu edo kanpoko sariren baten bila bideraturiko jarduera gisa.
- Jarduera motak eta joko arauak (bai eta neurriak, materialeak, iraupenak) adin bakoitzeko ezaugarri eta interesetara moldatu egiten dira.
- Talde mistoak onartzen dira benjamin mailan. Hezkidetzan oinarrituriko balioak sustatzeaz gain, partehartzea ere ugaltzen da.
- Norbere eskolan talderik osatzen ez den kasuetan beste zentro bateko taldean parte hartzea baimentzen da. Errendimenduko irizpidetan oinarritutako selekzioak saihesten dira; hainbat ikasleri partaidetzarako ateak zabalduaz.
- Detekzio, teknifikazio eta errendimendu hastapeneko egitarauak. Behin infantil mailaz geroztik, hala erabakitzen dutenekin eta behar adinako gaitasuna dutenekin, sakontze ikastaroak eraten dira. Kirolariak beren ikasgelako kideekin jarraitzen dute beren ohiko taldetan, baina tarteka eskualdeka hainbat kirolari elkartzeko dira, aipaturiko entrenamendu gehigarri horiek burutu ahal izateko. Plangintza hauen helburua kadete mailarako kirol horretan kualifikazio tekniko egokiko jokalaria prestatzen hastea litzateke, gaintzekoei ahal den neurrian ondorio kaltegarriak eragin gabe.

IKERKETA ENPIRIKOA

METODOLOGIA

Helburuak

Ikerketa honen bitartez kirol jarduerako zenbait aldagaiek autokontzeptuarekiko zernolako lotura duten aztertu nahi da. Neurturiko aldagaiak hauek dira:

- kirol partaidetza. Ea eskola kirolean parte hartzen duten eta hartzen ez duten ikasleen artean autokontzeptuari dagokionez alderik ba ote dagoen.
- lehiaketan duen estatusa. Txapelketetan titular edo ordezeko gisa aritzeak ikasleak bere buruaz duen iritzi eta baloraketarekin nolabaiteko eraginik ba ote duen.
- sexua. Neska eta mutilen artean autokontzeptuari dagokionez desberdintasunik ba ote dagoen.

Lagina

153 ikaslez (79 mutil eta 74 neska) osaturiko taldea erabili dugu lan honetan, guztiak ere 5.mailakoak, hau da Lehen Hezkuntzako hirugarren zikloko lehenengo mailakoak. Ikasurte honetan Gipuzkoako D ereduko eskola publikoetako maila honetan guztira 1527 ikasle genituen matrikulaturik. Erabili dugun lagin honek azal dutako ikasleen unibertsoa ordekatzen du; beraz bertan jasotako ondorioak errealitate horretara hedagarriak ditugu. Ikasleak aukeratzeko garaian estatistikako konglomeratuen metodo estratifikatu proportzionala erabili dugu (Azorín eta Sanchez, 1986). Lurreko eskualde desberdinetan banaturiko 9 ikastetxek parte hartu dute. Ikasgela bakoitzeko ikasle kopuruaren batezbestekoa doitu 16 izan da.

Lagin guztitik 133 ikasleak eskola kiroleko egituran parte hartzen zuten (entre -namendu 1 edo 2 astean zehar eskola ordur kanpo eta partida larunbata goizetan); 30 ikasle ziren jarduera horietan parte hartzen ez zutenak. Eskola bakoitzeko kirol arduradunarekin harremanetan ipiniz talde bakoitzeko entrenatzaileari (monitoreari) ikasleak titular (N = 76) eta ordezkotan (N = 47) sailkatzea eskatu zitzaizen, taldean ohiko egoera zein zuten kontutan izanik.

Neurketa tresnak

Ikasle hauek D eredukoak ditugula kontutan izanik, eman beharreko lehenengo urratsa itaunketak euskaratzea izan genuen. Hori dela eta, erabilitako hiru galdeketerkin, hurrenez hurren prozesu bera errepikatu genuen.

SDQ itaunketak (*Self Description Questionnaire*, Marsh, Relich eta Smith, 1983) adin honetarako egokituta duen bertsioa erabili genuen (Elexpuruk, 1989) gatzelerara moldaturikoa, hain zuzen ere. Galdeketa honek 72 item ditu, hamar eskalatan banatuak (3 autokontzeptu akademikokoak, 4 autokontzeptu ez akademikokoak eta 3 osoko neurriak). Banaketa honi esker Shavelson, Hubner eta Stantonen (1976) autokontzeptuaren eredu teorikoko eremu desberdinak neurtu nahi dira. Eskala desberdinetak fidagarritasun mailak 0.69 eta 0.91 tartean aurkitzen dira. Gure kasuan, aipaturiko esparru desberdin horietatik ikasleak bere buruaz bereziki ondorengo alorretan duen balorapena interesatuko zaigu: kirol abileziak, itxura fisikoa, autokontzeptu ez akademikoa, autokontzeptu orokorra.

PSPP-CY (*Physical Self-Perception Profile*, Fox eta Corbin, 1989) itaunketak 36 item ditu, sei azpieskaletan banatuak: kirol errendimendua, sasoi fisikoa, itxura fisikoa, indarra, autokontzeptu fisiko orokorra eta autokontzeptu orokorra. Item bakoitzean haurraren ezaugarri bana aurkezten da aurkako mezuaz (positiboa eta negatiboa). Bi mezu horietatik bere buruarekin bat zein datorren aukeratu behar du haurrak aldiko, eta zein neurritan. Fidagarritasun indizeak 0.71 eta 0.82 tartean aurkitzen dira.

Era berean, Fox eta Corbinen, PIP (*Perceived Importance Profile*, 1989) galdeketa ere erabili genuen. Haurrak autokontzeptuaren eskala bakoitzari zer nolako garrantzia eskaintzen zion neurtu nahi zen. Itemak azaltzeko era eta aukeren egitura aurreko itaunketaren berdina zen. Jasotako kontraesan eta emaitza nahasiek aintzartat ez hartzeraz bultzatu gintuen.

Emaitzak

Eskola kiroleko jardueretan parte hartzen dutenak eta aritzen ez direnen arteko konparaketa burutu dugu, ea autokontzeptuko eremu desberdinen artean alderik ba ote dagoen. Erkaketa horren emaitzak kuantifikaturik 1. taulan aurkezten dira.

1. TAULA

Autokontzeptu alorreko desberdintasunak eskola kiroleko partaide eta ez partaideen artean

AUTOKONTZEPTU ESKALAK		T KOEFIZIENTEA	PARTAIDE Nº=123		EZ PARTAIDE Nº=30	
			x	Sx	x	Sx
S	Itxura fisikoa	0.101	42.48	8.9	39.46	9.0
D	Trebetasuna kirolean	0.001**	36.81	6.0	32.76	6.3
Q	Autokontz. ez akademikoa	0.014**	108.47	17.8	99.50	16.91
	Autokontzeptu orokorra	0.122	228.17	35.5	217.36	27.2
P	Kirol gaitasuna	0.001**	17.15	3.3	14.90	3.1
	Maila fisikoa	0.000**	18.63	3.3	15.93	2.7
S	Gorputz edertasuna	0.851	18.10	3.7	17.96	3.0
P	Indarra	0.077	16.80	3.6	15.50	3.0
P	Autobalorp. fisiko orokorra	0.095	20.00	3.3	18.86	2.8
	Autobalorapen orokorra	0.534	20.85	3.1	20.46	2.7

T-TEST

**Alde adierazgarriak (P<.05)

N = 153

Erdiratze neurrien behaketa soilak nabarmentzen digu eskola kiroleko partaideek osaturiko taldeko puntuaketa zuzenen batezbestekoak kasu guztietan beste taldekoak baino altuagoak direla. Hain zuzen ere, esan dezakegu lau eskaletan alde hau estatistikoki adierazgarria dela. Konparaketa hori burutu ahal izateko T-Test analisi estatistikokoaz baliatu gara (aldagai kuantitatibo eta kualitatibo dikotomikoen arteko lotura neurtzeko alegia). Aipaturiko lau eskalak ondorengoak ditugu: kirol trebetasunak, autokontzeptu ez akademikoa, kirol errendimendua eta sasoi fisikoa.

Era berean, eskola kiroleko partaideen artean lehiaketa horietan talde barneko estatusak eta alineazioan betetako egoerak autokontzeptuarekiko eraginik ba ote zuten aztertu nahi zen. Analisi honen emaitzak 2. taulan jasotzen dira.

2. TAULA

Autokontzeptuen arteko desberdintasunak eskola kiroleko lehiaketetako titularitatearen arabera

AUTOKONTZEPTU ESKALAK		KOEFIZIEN- TEA	TITULARRAK		ORDEZKOAK		EZ PARTAIDE	
			Nº= 76		Nº= 47		Nº= 30	
			X	Sx	X	Sx	X	Sx
Itxura fisikoa	S	0.0151**	44.00	8.1	40.04	9.7	39.46	9.0
Trebetasuna kiroletan	D	0.0000**	39.01	4.8	33.25	6.1	32.76	6.3
Autokon. ez akademikoa	Q	0.0004**	112.34	16.0	102.2	19.0	99.50	16.9
Autokontzepto orokorra		0.0082**	234.61	30.1	217.7	41.2	217.36	27.2
Kirol gaitasuna		0.0000**	18.21	2.8	15.46	3.2	14.90	3.1
Maila fisikoa	P	0.0000**	19.57	3.0	17.14	3.4	15.93	2.7
Gorputz edertasuna	S	0.0268*	18.80	3.4	17.00	3.9	17.96	3.0
Indarra	P	0.0013**	17.61	3.8	15.51	3.1	15.50	3.0
Autobal. fisiko orokorra	P	0.0540	20.41	3.0	19.34	3.8	18.86	2.8
Aulobalorapen orokorra		0.4476	21.09	2.9	20.46	3.3	20.46	2.7

ONEWAY

**Alde adierazgaiak (P<.05)

Puntuaketa zuzenak kontutan izanik, baieza daiteke titularrek osatutako taldeak ordezkoea gainditzen duela autokontzeptu fisikoaren eskala guztietan, batezbestekoez frogatzen duten eran. Ordezkoen taldeak bestalde, ez partaideenak baino puntuaketa altuago du hiru ez beste eskala guztietan. Ordezkoen multzoan dispersio maila handia ikus daiteke beste bi taldeen aldean. Aldagai kuantitatibo bat eta kualitatibo politomiko baten arteko konparaketa (3 mailetakoa) burutu dugunez ONEWAY estatistikoz baliatu gara. Aztertutako eskala gehienetan alde adierazgarriak jaso dira, 9tan hain zuzen ere: itxura fisikoa, kirol trebetasunak, autokontzeptu ez akademikoa, autokontzeptu akademikoa, kirol errendimendua, sasoi fisikoa, edertasun fisikoa, autokontzeptu fisiko orokorra.

Azkenik, sexuaren arabera, neska eta mutilen arteko autokontzeptuan desberdintasunik ba ote zegoen aztertu nahi zen. Emaitza horiek 3. taulan azaltzen ditugu. Puntuazio zuzenen batezbestekoak aintzakotzat hartuz, batean ezik, beste eskala guztitan neurri altuagoa lortzen dute. Kasu gehienetan ordeza, alde ez da estatistikoki adierazgarria izatera iristen, ondorengo hiru eremuak izan ezik: kirol trebetasunak, sasoi fisikoa eta indarraren autobalorazioa.

3. TAULA

Autokontzeptuko hainbat eremuen arteko desberdintasunak sexoaren arabera

AUTOKONTZEPTU ESKALAK		T KOEFIZIENTEA	PARTAIDE Nº= 123		EZ PARTAIDE Nº= 30	
			x	Sx	x	Sx
S	Itxura fisikoa	0.507	42.36	8.9	41.39	9.1
D	Trebetasuna kiroletan	0.001**	37.70	6.3	34.21	5.7
Q	Autokontz. ez akademikoa	0.082	109.16	19.0	104.10	16.4
	Autokontzepto orokorra	0.859	226.53	37.7	225.54	30.4
	Kirol gaitasuna	0.186	17.0	3.5	16.3	3.1
P	Maila fisikoa	0.034**	18.67	3.6	17.50	3.1
S	Gorputz edertasuna	0.426	18.30	3.6	17.83	3.5
P	Indarra	0.014**	17.24	3.8	15.81	3.2
P	Autobalorp. fisiko orokorra	0.867	19.82	3.1	19.72	3.4
	Autobalorapen orokorra	0.808	20.71	3.2	20.83	2.7

T-TEST

**Alde adierazganiak (P<.05)

N = 153

Ondorioak

1. Eskola kirolean parte hartzen duten ikasleek besteek baino maila altuagoa dute beren autokontzeptuari dagokionez. Aurreko ikerketek erakutsitakoarekin bat dator gure lanaren emaitza hau. Bibliografian eta literaturan ugariak ditugu egoera hau frogatzen duten baieztapenak, bai eta azterketa enpirikoak ere: Rothfarb, 1970; Mauel eta Thomas, 1975; Vincent, 1976; Magill eta Asch, 1979; Guyot, Fairchild eta Hill, 1981; Puckett eta Ford, 1981; Smith, 1986; Stewart eta Corbin, 1988; Sherrill, Holguin eta Caywood, 1989; Zaharopoulos eta Hodge, 1991.

Oro bar, edozein adinetara heda daitekeen ondorio bada ere, haur eta gazteen kasuan ere hala gertatzen da: kirol jardueraren ezaugarria izan ezik beren homologoak diren gizataldeekin erkatuz gero, (hau da, kirolariak eta sedentarioak) aktibitate fisikoa sistematikoki burutzen dutenek autokontzeptuko puntuaketa hobe dute.

Korrelaziozko loturaz gain, lan ugari frogatu dute kirol partaidetza eta autokontzeptuaren arteko zergati-ondoriozko harreman zuzena. Beraz, bidegabekeria litzateke autoestimua altua dutenek bakarrik hartzen dutela parte kirol jardueretan.

Kontutan izanik kirol jarduerak zernolako eragin positiboa sorrarazten duen haurren autokontzeptuarengan, beren nortasuneko alderdi erabat garrantzitsua hain zuzen ere, antolaketa honetara ahalik eta ikasleen kopururik handiena hurbiltzen saiatu beharko genuke. Hau izango litzateke lan honen aplikaziorik esanguratsuena: batetik, azpimarratu jarduera hauen garrantzia hezkuntza esparruaren barnean, antolaketa hauei merezi duten duintasuna eskuratzen laguntzeko; bestetik, ondorio pedagogiko horien berri jaso ondoren, saiatu ikasleen artean onura horiek hedatzen, partaidetza suspertuz.

2. Bigarren ondorio gisa, aipatu daiteke oraindik ere, eskolakiroleko txapelketetan norbere burua titular edo ordezko sentitzeak baduela eraginik gutaz ditugun iritzi eta autobalorapenengan. Antolaketa honek jatorri eta xede hezitzaileak dituela kontutan izanik, sailkapen hori saihestearren hainbat neurri bideratu beharko ditugu. Ikasleak garrantzian bigarren mailakoa, itzalekoa, besteen hutsuneak estaltzeko lanabes moduan ez du sentitu behar bere burua. Hainbat kirol espezialitatetan araudia egokitu dute adin hauetako lehiaketetan ikasle guztien partaidetza minimo bat ziurtatu ahal izateko, zoriz, bakoitzaren maila kontutan izan gabe. Errendimenduaren arabera etiketak eta sailkapenak ezartzen dituen egitura bat gainditzen ahalegindu behar dugu.

Gure emaitzak aurretikako hainbat lanetakoekin bat datoz: Purdy (1980) eta Tap'ek (1991) kirol partidetako emaitzen eragina aztertu zuten bereziki; Miller (1989), Scanlan eta Passer'ek (1981) kideen eragin soziala; Horn'ek (1985) eta Sander'ek (1981) entrenatzaileak duen portaera eta errefortzuak erabiltzeko era; Hooper, Guthrie eta Kelly'k (1991) entrenatzaileak jokalaria duen iritziaren eragina

Gure ikerketan ordezkioen autokontzeptu-baloreak ez dira titularrenak baino askoz ere txikiagoak, eta kasu guztietan ez-partaideena baino altuagoak (ikerketak guztietan lortzen ez dena). Beste lanetako emaitzekiko jasotako bereizketa hau kontutan izanik, pentsa daiteke beraz, gure artean ikuspegi hezitzaileak gero eta indar handiagoa duela: monitore eta prestatzaileek ez direla errefortzu negatiboz baliatzen, lehiakortasuna eta emaitzari ez zaiola hainbeste garrantzirik ematen, gurasoak gaitasun gutxiagoko ikasleenganako presioa baretzen saiatzen direla, besteak beste.

Dena den, emaitzak pozgarriak izan arren, garbi izan behar dugu badagoela oraindik ere zer hobetua eta lanean jarraitu behar dugula eskola kirola gero eta baliabide hezitzaileago bihurtzearren, gure ikasleen hazkuntza eta garapenean ezinbesteko lanabes bihurtuz, Ikastetxeko Hezkuntza Proiektuan dagokion lekua eskuratuz.

3. Hirugarren ondorio moduan, aipa daiteke mutilek neskek baino autokontzeptu zerbait hobea dutela hainbat eskalatan. Aurreko ikerketek azaldutakoaren arabera, oro har, autokontzeptuari dagokionez ez da alde adierazgarririk somatzen sexuaren arabera; egoera hau ez da betetzen ordea, eremu fisikoko eskalak aztertzen direnean. Ustezko kontraesan hau argitzeko asmoz hainbat lanek (Marsh, 1989; Burns, 1990; Núñez eta González-Pienda, 1994) frogatu dute gizarte honetan egin-kizun eta garrantzi desberdina eskaintzen zaiola sexu bakoitzari alor fisikoari lotutako kontutan.

Gizartearen eraginaz gain, haurren kirol partaidetzari buruz, bereziki gurasoen irizpide, itzaropen eta jarrera desberdinak azpimarratu behar dira (Guyot, Fairchild eta Hill, 1981; Stewart eta Corbin, 1988). Zenbait jarduera eskusiboki mutilen aktibitatez hartzen dira, batez ere indarra eta ukipen fisikoa eskatzen dutenak, beraz horrelakoak ez dira nesken autoestimentzat goratze iturri bihurtuko (Corbin eta Nix, 1979). Hainbat kasutan emaitzak eragindako feedback delakoa zalantzagarria gertatzen da, bereziki lehiaketazko egoeratan eta neskenentzat (Lenney, 1977; Ames eta Ames, 1978).

Era honetan, kirol lehiaketetan arrakasta eskuratzen dituzten mutikoei gehie-

gizko garrantzia eskaintzen zaie, eta itxura fisiko ederreko neskak miresten dira. Bereizketa horretan datza, hain zuzen ere, autopretzepzio desberdinen jatorria. Egoera honi aurre egiteko hezkidetzan sustraitutako heziketa aldarrikatu behar dugu, baina ez hezkuntza formalaren eremura mugatuz; komunikabideek eta inguruak ere eragin nabarmena baitu.

Honelako lanei esker uste dugu kirola eta jarduera fisikoak haurtzaroan duen garrantzia azpimarratzea lortzen dugula, frogatu egiten dugula, arlo honi berezkoa duen duintasuna eskuratzen lagunduaz, eta hezkuntza munduan duen benetako koka-pena argitzen dugula. Ikasleen osotasunezko garapenak eta balioen heziketak Ikastetxeko Hezkuntza Proiektuetan jasotzen den adinako pisua izan dezaten, era honetako ikerketak lanabes lagungarriak izango ditugu.

BIBLIOGRAFIA

- Ames, C. & Ames, R. (1978). The thrill of victory and the agony of defeat: children's self and interpersonal evaluations in competitive and non-competitive learning environments. *Journal of research and development in education*, 12, 79-87.
- Azorín Poch, F. y Sánchez Crespo, J.L. (1986). *Métodos y aplicaciones del muestreo*. Madrid: Alianza.
- Burns, R.B. (1979). *El autoconcepto: teoría, medición, desarrollo y comportamiento*. Bilbo: Ega, 1990.
- Corbin, C.B. & Nix, C. (1979). Sex-typing of physical activities and success predictions of children before and after cross-sex competition. *Journal of Sport Psychology*, 1, 43-52.
- Elexpuru Albizuri, I. (1989). *El autoconcepto: evaluación y mejora en los alumnos de Ciclo Medio de EGB, a través de un programa de intervención*. Tesis doctoral. Edición Microfilmada. Bilbao: Universidad de Deusto.
- Fox, K.R. & Corbin, C.B. (1989). The Physical Self-Perception Profile: Development and Preliminary Validation. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 11, 408-430.
- Gimeno Sacristán, J. (1976). *Autoconcepto, sociabilidad y rendimiento escolar*. Madrid: MEC.
- Gipuzkoako Foru Aldundia (1994). *Kalitate teknikoa eta didaktikoa eskolako kirolean ikastaroko apunteak*. Donostia: Kirolarte.
- Gipuzkoako Foru Aldundia (1996). *Gipuzkoako Eskola Kiroleko Akta sortzailea*. Donostia: Gazteria eta Kirol Departamendua.

- Gipuzkoako Foru Aldundia (1998). *1997 urtean zehar Gipuzkoako Eskola Kiroleko Batzarrak egindako bileretako Akta*. Donostia: Gazteria eta Kirol Departamendua.
- González-Pienda, J. y Núñez, J.C. (1994). Relevancia del autoconcepto para el aprendizaje y rendimiento escolar. *Actas III Congreso INFAD*, 278-284.
- Goñi, A. (1996). Autoconcepto y autoestima. En A. Goñi et al. *Psicología de la educación sociopersonal*, (pp. 53-73). Madrid: Fundamentos.
- Guyot, G.W., Fairchild, L. & Hill, M. (1981). Physical fitness, sport participation, body build, and self concept of elementary school children. *International Journal of Sport Psychology*, 12(2): 105-116.
- Hopper, Ch., Guthrie, G.D. & Kelly, T. (1991). Self concept and skill development in youth soccer players. *Perceptual and Motor Skills*, 72(1), 275-285.
- Horn, T.S. (1985). Coaches' feedback and changes in children's perceptions of their physical competence. *Journal of Educational Psychology*, 77, 174-486.
- Lenney, E. (1977). Women's self-confidence in achievement situations. *Psychological bulletin*, 84, 1-13.
- Machargo, J. (1989). El autoconcepto de los alumnos y su rendimiento académico. INFAD.
- Magill, R.A. & Ash, M.J. (1979). Academic, psycho-social and motor characteristics of participants and nonparticipants in children's sport. *Research Quarterly*, 50, 230-240.
- Marsh, H.W., Relich, J.D. & Smith, I.D. (1983). Self-concept: the construct validity of interpretations based upon the SDQ. *Journal of personality and social psychology*, 45, 173-187.
- Marsh, H.W. & O'Niell, R. (1984). Self description questionnaire III (SDQ III): the construct validity of multidimensional self concept ratings by late adolescents. *Journal of Educational Measurement*, 21, 153-174.
- Marsh, H.W. & Peart, N.D. (1988). Competitive and cooperative physical fitness training programs for girls: Effects on physical fitness and multidimensional self-concepts. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 10, 390-407.
- Maul, T. & Thomas, J.R. (1975). Self-concept and participation in children's gymnastics. *Perceptual and Motor Skills*, 41, 701.
- Miller, R. (1989). Effects of sports instruction on children's self-concept. *Perceptual and Motor Skills*, 68, 239-242.
- Núñez Pérez, J.C. y González-Pienda, J.A. (1994). *Determinantes del rendimiento académico. Variables cognitivo-motivacionales, atribucionales, uso de estrategias y autoconcepto*. Oviedo: Universidad.
- Puckett, J.R. & Ford, H.T (1981). Self concept scores and participation in recreation-league team sports. *Perceptual and Motor Skill*, 52(1), 249-250.

- Purdy, D.A. (1980). Youth sports participants: the relationship among self esteem, competition anxiety and competitiveness. *Review of Sport and Leisure*. 114-135.
- Rothfarb, H.I. (1970). A study of the psychological needs and self-esteem of college men who exercise regularly. Doctoral dissertation. Boston College.
- Sander, R.L. (1981). Coaching style and the athlete's self-concept. *Athletic Journal*, 61, 66-67.
- Scanlan, T.K. & Passer, M. (1981). Competitive stress and the youth sport experience. *Physical Educator*, 38, 144-151.
- Shavelson, R.J., Hubner, J.J. & Stanton, J.C. (1976). Self concept: Validation of construct interpretations. *Review of Educational Research*, 46, 407-441.
- Sherrill, C. & Toulmin, M. (1977). *A children's attitude inventory toward physical education*. Unpublished manuscript. Texas Woman's University, Denton.
- Smith, T.L. (1986). Self concepts of youth sport participants and nonparticipants in Grades 3 and 6. *Perceptual and Motor Skills*, 62(3), 863-866.
- Sonstroem, R.J. (1984). Exercise and self-esteem. *Exercise and Sport Sciences Reviews*, 12, 123-155.
- Tap, P. (1991). Estime de soi et promotion par l'activité sportive. Sport et psychologie: actes du VIIe congres international de psychologie du sport. *Revue EPS*, 303-308.
- Vincent, M.F. (1976). Comparison of self-concepts of college women: Athletes and physical education majors. *Research Quarterly*, 47(2), 218-225.
- Zaharopoulos, E., Hodge, K.P. (1991). Selfconcept and sport participation. *New Zealand Journal of Psychology*, 20(1), 12-16.
- Zulaika, L.M. (1999a). Educación física y mejora del autoconcepto. Revisión de la investigación. *Revista de psicodidáctica*, 8, 101-120.
- Zulaika, L.M. (1999b). HEZIKETA FISIKO ETA AUTOKONTZEPTUA. *Erlaziozko analisisa eta autokontzeptu fisikoaren hobekuntzan eskuartzte egitarau baten efikazia*. Doktorego tesia. Leioa: EHUko argitalpen zerbitzua.
- Zulaika, L.M. (2000). Autokontzeptu fisikoa: kirol-jarduera eta itxura fisikoaren eragina. *Uztaro, giza eta gizarte-zientzien aldizkaria*, 33, 87-98.
- Zulaika, L.M. eta Arrieta, M. (1999). Autokontzeptu fisikoaren neur-tresnak. *Tantak, EHUko Hezkuntza Aldizkaria* 22, 75-96.